

ASPECTE PRIVIND COLECTIVIZAREA FORȚATĂ A AGRICULTURII ÎN TRANSILVANIA

de

Gabriel Moisa

În urma unei acțiuni intens pregătite și bine elaborate la 2 martie 1949, prezidiul Marii Adunări Naționale a adoptat Decretul nr. 83 pentru completarea unor dispozițiuni din Legea nr. 187 din 23 martie 1945¹. Apariția decretului era echivalentul oficializării procesului de transformare socialistă a agriculturii².

Pregătirea acestui decret a durat mai bine de jumătate de an. De pe la mijlocul anului 1948, Ministerul Agriculturii și Domeniilor Publice s-a concentrat asupra eliminării tuturor resturilor funciare moșierești rămase în urma reformei agrare din 1945. La 24 iunie 1948 Direcția Cîrului Bunurilor Imobile și Deplasării Populației Rurale din acest minister a cerut în foarte mare secret tuturor Serviciilor Agricole Județene să-i trimită până la 5 iulie, același an, tabele nominale cu toți proprietarii de terenuri agricole mai mari de 50 de ha³. Întreaga operațiune trebuia întocmită de directorul instituției județene în cel mai mare secret. Dar operațiunea nu s-a derulat tocmai în termenii doriți de minister așa că la 29 septembrie 1948 se cereau din nou tabelele comandate pe 5 iulie același an. De această dată însă se pare că organizarea a fost mai eficientă căci în noiembrie ministrul avea deja pe masă toate datele cerute Direcțiilor Agricole Județene.

Conform acestora, în România existau 7703 proprietăți particulare de 50 de hectare și mai mari cu un total de 1.013.461 ha. În aceeași lună a fost întocmită de minister și statistica mașinilor agricole cu tracțiune mecanică existente la proprietari și care trebuiau de asemenea confiscate. Având ca punct de pornire aceste statistici s-a întocmit planul de confiscare a averilor moșierești la nivel național și al fiecărei proprietăți în parte. Acest proces a fost identic în toată țara⁴.

Pentru finalizarea cu succes a acțiunilor menite a conduce la declanșarea propriu zisă a colectivizării la sfârșitul lunii martie 1949, printr-o decizie luată de Consiliul de Miniștri al României a fost numit un nou ministru adjunct al agriculturii desemnat să se ocupe special de această acțiune. Numele lui era Nicolae Ceaușescu⁵. Derularea

¹ *Monitorul Oficial al Republicii Populare Române*, an I, nr. 1, 2 martie 1949, p. 2.

² Gabriel Moisa, *Colectivizare, rezistență și represiune în vestul României (1948–1951)*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1999, p. 14.

³ Dumitru Șandru, *Proprietatea funciară rurală din România de la reforma agrară din 1945 până la colectivizarea agriculturii* (I), în *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie A. D. Xenopol* – Iași, tom XXVII, 1990, p. 128.

⁴ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 15.

⁵ *Monitorul Oficial*, an I, nr. 1, 2 martie 1949, p. 2.

acțiunilor s-a făcut în foarte mare taină, multe dintre componentele evenimentului aducând mai degrabă o acțiune de comando, sincronă la nivel național. Deși legea din 2 martie era una abuzivă aplicarea acesteia a adus și mai multe grozăvii în lumea satului românesc⁶.

Consecința aproape firească a fost aceea a declanșării unor consistente tulburări printre țăranii de la sate. Așa cum aflăm și din materialele informative ale Securității toate aceste frământări, indiferent de forma și spațiul de desfășurare au fost numite generic acțiuni contrarevoluționare chiaburești⁷. În aceste materiale informative se căuta depistarea acelor cauze care au generat răscroalele țărănești în vederea prevenirii declanșării altora pe viitor. Din aceste informări se disting mai multe categorii de cauze. Principala vinovată însă de tot ceea ce se întâmplă era considerată categoria cea mai înstărită a satelor, așa numiți chiaburi echivalentul culacului sovietic. Era cauza cea mai dragă noului regim⁸.

Din rapoartele Securității se distinge totuși faptul că organele sale au localizat precis principalele cauze ale revoltelor:

a) cotele foarte mari impuse țăranilor de regimul comunist începând cu anul 1949 pentru a răsplăti „efortul eliberator” al marelui vecin de la răsărit.

b) noul sistem de plată a muncilor agricole efectuate de țărani – în bani – ceea ce convenea de minune statului comunist în condițiile în care suma plătită pentru acestea era foarte mică.

c) treieratul recoltei la arie pentru a fi mai ușor de supravegheat de stat în condițiile în care cea mai mare parte a recoltei era trimisă în U.R.S.S.⁹

O serie de revolte țărănești sunt deja precis documentate pentru anii 1949–1951 și pentru Transilvania la fel ca și pentru alte spații românești. Cea mai mare intensitate a acestora a fost consemnată odată cu primăvara anului 1949. Ele au fost răspândite în câteva județe precum Cluj, Bistrița, Mureș, Turda, Someș sau Sibiu.

Conform Decretului 221 pentru înființarea și organizarea Direcțiunii Generale a Securității Poporului, publicat în Monitorul Oficial nr. 200 din 30 August 1948, și în Transilvania s-au organizat serviciile județene de Securitate după chipul și asemănarea celor sovietice. La Cluj exista un organism suprajudețean, Direcția Regională de Securității Poporului având ca director pe colonelul Mihai Patriciu iar ca director adjunct pe lt. col. Gheorghe Cuteanu care avea drept control asupra unei părți a serviciilor județene de Securitate din spațiul intracarpatic¹⁰. Fiecare județ avea așadar propriul serviciu de Securitate după cum urmează:

– *Serviciul Județean Mureș*

Șef căpitan Alex Mihály

Birouri de Securitate la Reghin, Sovata, Toplița

– *Serviciul Județean Turda*

Șef cpt. Mihail Kovács, adjunct lt. Iacob Weigner

⁶ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 17.

⁷ Arhiva Serviciului Român de Informații, *Fondul documentar*, Dosar nr. 4638 (în continuare A.S.R.I.)

⁸ A.S.R.I., *Fond cit.*, f. 68.

⁹ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 27–28.

¹⁰ A.S.R.I., *Regiunea Cluj–Turda–Mureș*, *Fond doc. dos. 4638*, f. 110.

Birouri de Securitate la Câmpeni, Războieni

– *Serviciul Județean Năsăud*

Șef mr. Viorel Gligor, adjunct lt. Andrei Lote

Birouri de securitate la Romuli, Rodna

– *Serviciul Județean Someș*

Șef mr. Nicolae Briceag, adjunct lt. Ioan Rusu

Birou de Securitate la Gherla

Toate aceste servicii județene erau deci subordonate Direcției Regionale a Securității Poporului Cluj adică direct colonelului Mihai Patriciu¹¹.

Aceste noi organe ale Direcției Generale ale Securității Statului vor răspunde alături de Miliție de întreaga acțiune de colectivizare dar și de represiunea aferentă. Abuzurile care au însoțit declanșarea procesului de colectivizare, făcându-se simțite și în aceste zone au condus la fel ca peste tot dealtfel la declanșarea unor revolte mai mult sau mai puțin spontane, numite *rebeliuni* în rapoartele Direcției Generale a Securității Poporului.

Astfel în noaptea de 5/6 mai 1949 în comuna Lunca Ilvei din județul Năsăud, Constantin Slavoca și Ioan Cionca au devastat școala cu intenția, materializată dealtfel, de a distruge însemnele comuniste proaspăt instalate aici. Incidentele au început încă pe 30 aprilie 1949 când C-tin Slavoca, socotit capul rebeliunii, și-a îndemnat pe cei doi băieți ai săi, Simion și Grigore, să intre în școală și să distrugă tablourile membrilor din Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român cu care a fost dotată școala în vederea sărbătoririi zilei de 1 mai. Miliția locală a intervenit incisiv arestând pe cei doi băieți. Tatăl acestora a încercat să-și elibereze prin forță fii tocmind în acest sens șase localnici care împreună cu el să atace postul de miliție în vederea realizării acestui scop¹². Evenimentul a avut loc așa cum am amintit mai sus în noaptea de 5/6 mai. Tot atunci au mai fost bătuți și Ștefan Sângeorzan, secretarul organizației de bază a P.M.R., și Pamfil Burduhaș activist de partid din localitate iar locuințele acestora de asemenea devastate. Imediat în sat au sosit forțe suplimentare de ordine conduse de locotenentul de Securitate S. Siegler. Măsurile luate au fost destul de consistente și s-au materializat mai ales în arestarea celor implicați fiindu-le întocmite și dosare penale de trimitere în justiție¹³.

Cele mai multe acte de nesupunere și revoltă au avut însă loc ca urmare a noilor realități din lumea satului materializată în procesul de colectivizare a agriculturii și în special, în anii '49–50, de modul de impozitare a țăranilor de către autorități. Asemenea acte de rezistență la autoritate au avut loc pe arii destul de extinse în Transilvania și nu numai începând cu primăvara anului 1949, imediat după declanșarea oficială a distrugerii satului românesc în cadrul fenomenului numit colectivizare.

Astfel în comuna Hârtău din județul Mureș se cunoaște, potrivit notelor informative ale Securității că directorul școlii primare din localitate a instigat populația

¹¹ Dennis Deletant, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și dizidență în România anilor 1965–1989*, București, Humanitas, 1995, p. 74–75.

¹² A.S.R.I., *Fond doc.*, Dosar 4638, f. 103–104.

¹³ *Ibidem*.

contra treieratului la arie¹⁴ îndemnând pe cetățeni să facă cerere către Comitetul Provizoriu Județean ca treierișul să se facă la domiciliul fiecăruia. În demersul său a fost sprijinit și de Martin Raica și fiica acestuia Maria, unii dintre cei mai înstăriți locuitori ai comunei. Un caz similar avem și în județul Sălaj în comuna Hartu. Și aici directorul școlii, Ion Podrea, născut în 17 iulie 1905, la Ip în același județ se găsea într-o permanentă opoziție față de noul regim¹⁵. Rapoartele Securității amintesc și că numitul învățător a fost în perioada interbelică membru al Gărzii de Fier. Organele represive erau ferm convinse că datorită prezenței acestui personaj în sat se împiedica desfășurarea campaniei de treieriș și colectare a cotelor. Consecința imediată a fost reținere și anchetarea sa în vederea întocmirii dosarului penal și trimiterii în judecată¹⁶.

Tulburări au avut loc și în localitatea Ceanu Mare din județul Turda. Acestea nu s-au terminat însă cu acțiuni violente. La 31 iulie 1949 un grup de locuitori ai comunei, apelați drept chiaburi, au încercat să-și lămurească consătenii să-și treiere acasă grânele invocând consecințele unui gest contrar¹⁷. Securitatea, secondată de această dată și de miliție, a acționat deosebit de prompt arestând pe cei implicați motivând că respectivii „*au amenințat că cel ce va duce snopii la arie va fi omorât*”¹⁸.

Tot în județul Mureș, țăranii din Zargheș, neținând cont de îndrumările activiștilor de partid au transportat tot grâul treierat acasă¹⁹. Cele 12 familii care au procedat în această manieră au fost reținute de forțele de Securitate.

Sibiul cunoaște și el frământări serioase în multe din satele sale. Peste tot țăranii încearcă să se opună cotelor și treierișului la arie. În Avrighi ostilitatea țărănească este deosebită soldându-se cu arestarea capilor protestatarilor²⁰. La fel stau lucrurile și în Agnita și Chijaplea din același județ.²¹

Frământări generate de aceleași cauze întâlnim și în județele Alba și Hunedoara în aceeași foarte fierbinte vară a anului 1949. La Pachișa – Alba – Ion Tibori, administratorul proprietăților Elenei Voicu, încercând să obstrucționeze colectările a dat foc câpițelor de grâu ajutat fiind de Nicolae Luca, de pe o suprafață de 800 de stânjeni²². Persoanele implicate în evenimente au fost arestate în ziua de 13 august 1949. La Deva – Hunedoara – în schimb țăranii au dus întreaga recoltă acasă. Neputând recupera nimic din aceasta, forțele de ordine au confiscat toate batozele găsite pe câmp până la reglementarea situației.²³ În zonă a sosit în acele zile însăși prim ministrul Petru Groza în încercarea firească de a liniști spiritele într-o zonă în care acesta era foarte cunoscut prin locul său de naștere.²⁴

¹⁴ A.S.R.I., *Fond doc.*, Dosar 1908, f. 348

¹⁵ *Ibidem*

¹⁶ *Ibidem*

¹⁷ *Ibidem*

¹⁸ *Ibidem*

¹⁹ *Ibidem*, f. 399

²⁰ *Ibidem*, f. 391

²¹ *Ibidem*, f. 399

²² *Ibidem*

²³ *Ibidem*, f. 391

²⁴ Gabriel Moisa, *op. cit.*, p. 69.

Județul Mureș a cunoscut și el exacerbară bruscă a mișcărilor țărănești în timpul treieratului. La Miercurea Nirajului țărani refuză să-și mai scoată batozele la arie în încercarea de a opri colectările. La Nicolești Ioan Oros, proprietar a 15 ha pământ, îndeamnă sătenii săi să nu mai treiere la arie grâul iar la Lechința de Mureș, în timp ce delegații PMR încercau să lămurească oamenii vizavi de chestiunea treieratului la arie mai mulți locuitori ai satului, Dumitru Vlasiu, Vasile Vlasiu, Mihail Scridon, Gheorghe Scridon, Gheorghe Boieru și Remus Brustur nemulțumiți de cele auzite i-au luat bătaie pe cei care le vorbeau²⁵. În acest caz măsurile luate împotriva acestora au fost deosebit de dure și s-au lăsat cu arestarea celor implicați.

Nășăudul cunoaște și el în vara anului 1949 noi tensiuni sociale. Cele mai concludente pentru Securitate prin dimensiunea lor au fost cele din raza comunelor Șantioara și Șic²⁶. Aici exista de mai multă vreme o stare de nemulțumire generală față de noul regim chiar și în rândul țărănimii sărace legat de același treieris la arie. Capii nemulțumiților au fost identificați și arestați „*în spiritul Direcției Generale a Securității Poporului iar situația este spre îndreptare*”²⁷ spune colonelul Mihai Patriciu la 10 august 1949 comandantul D.R.S.P. – Cluj. Acesta aduna toate notele informative din spațiul aflat sub jurisdicția sa și le trimitea direct generalului Alexandru Nicolski din DGSP – București.²⁸

Județul Cluj este angrenat și el, potrivit notelor informative ale Securității, frontului nemulțumirilor țărănești la nivel național. Zonele Sărmaș și Mociu sunt printre cele mai active având drept miez al nemulțumirii aceeași spinoasă chestiune a treierisului la arie²⁹. La Silvașul de Câmpie liderul protestatarilor a fost Bonta Velicu, fost membru al Gărzii de Fier, iar în localitatea Suat învățătorul Frederic Șandorhazi. Amândoi au îndemnat pe țărani să nu treiere la arie. Împotriva celor doi s-a luat măsura arestării și anchetării cu atât mai mult cu cât erau considerați chiaburi³⁰, primul având 16 ha de pământ iar celălalt 36 ha și o batoză.

În lunile iulie-august 1949 au avut loc cele mai consistente tulburări și în județele Târnava Mare și Târnava Mică. Astfel dintr-o telegramă datată 3 august 1949 a D.R.S.P. Sibiu adresată directorului general al D.G.S.P. din București, generalul Gheorghe Pintilie, aflăm că la 31 iulie 1949 în comuna Curci, jud. Târnava Mare, cu ocazia prelucrării noii legi a impozitului agricol de către Ioan Cisteianu, secretarul de partid din Dumbrăveni, au avut loc incidente destul de serioase³¹. În mijlocul discursului secretarul de partid a fost întrerupt, bătut și scos afară din sală către cei aproape 60 de participanți. Oamenii au aruncat cu pietre după acesta spărgându-i capul iar firele telefonice au fost tăiate pentru a nu se putea chema întăriri. Șeful Securității sibiene, lt. col. Gheorghe Crăciun, care făcea informarea propunea alegerea a 3–4 persoane dintre cele care au participat la răzmeriță și a fi trase la răspundere.

²⁵ A.S.R.I., *Fond doc.*, Dosar nr. 1908, f. 347

²⁶ *Ibidem*

²⁷ *Ibidem*

²⁸ *Cartea Albă a Securității*, vol. I, 23 august 1944–30 august 1948, București, 1947, p. 539

²⁹ A.S.R.I., *Fond doc.*, Dosar nr. 1908, f. 347

³⁰ *Ibidem*

³¹ *Ibidem*, f. 391

După acest incident au urmat măsurile represive. Un detașament de Securitate și-a făcut apariția în comună. În fața acestuia cei mai mulți săteni au fugit pe dealurile din împrejurimi. Cu toate acestea au fost arestați 16 țărani dintre cei considerați vinovați.

Incidente similare au avut loc și la Bîrghiș, județul Târnava Mare, și Laslăul Mic și Târnăveni din județul Târnava Mică toate generate de aceleași cauze³². La Ogra în schimb, același județ, Securitatea a tras concluzia că tulburările au fost generate mai ales de „unele elemente șovine ungare”³³. Și aici în urma intervențiilor Securității spiritele au fost în cele din urmă liniștite prin forță.

Abuzurile organelor de Securitate în fața nemulțumirilor țărănești au fost nemaiîntâlnite. Intervențiile acestora lăsau nu de puține ori morți în urma lor. Strigătul de durere al țăranilor români a fost foarte puternic astfel încât el a ajuns și la urechile conducătorilor țării. Însăși primul ministru Petru Groza a sosit în Transilvania special pentru această problemă ca un cunoscător direct al chestiunii a încercat să liniștească lucrurile.

Pentru a mai tempera din zelul subordonaților săi generalul de securitate Al. Nicolski și directorul general al D.G.S.P. Gheorghe Pintilie au convocat la 31 august 1949 la București pe toți directorii direcțiilor regionale de securitate și pe șefii serviciilor județene pentru instruire în vederea reducerii intensității intervențiilor represive la sate și luării măsurilor ce se impun în vederea calmării spiritelor³⁴. La întâlnire au participat și directorul Dir. Reg. de Securitate Cluj, colonelul Mihai Patriciu și cel de la Sibiu lt. col. Gheorghe Crăciun.

Documentul adoptat este foarte interesant și surprinzător în același timp pentru vehemența afișată de conducerea Securității contra abuzurilor organelor locale și regionale ale Securității. Documentul este fără îndoială un îndreptar pentru comportamentul securiștilor. Redăm mai jos hotărârea respectând întrutotul originalitatea sa: „În conferința din 31.08.1949 cu tov. Directori Regionali și cu tov. Șefi de Servicii Județene, a fost prelucrată și problema că sunt cazuri când organele noastre arestează cetățeni muncitori sau țăărani, la care baza este mai mult o vinovăție imaginară, decât reală. Așa, sunt cazuri destul de frecvente, când la baza unei simple note informative neverificate (fără să aibă vreun caracter de a se trece la imediata arestare), se arestează cetățeni, pentru ca după un oarecare timp, mai îndelungat sau mai scurt, în urma cercetărilor făcute, să se stabilească că nu sunt vinovați. De asemenea se întâmplă să se aresteze muncitori și țăărani săraci și mijlocași, pentru faptul de a fi găsit la ei o fotografie cu caracter reacționar, fără ca aceasta să fi fost ascunsă în mod special pentru a nu fi găsită, sau o revistă reacționară de pe timpul regimului fascist, fără ca din investigații și altele să rezulte vreo activitate dușmănoasă în contra regimului.

Asemenea acțiuni contra unor elemente, cari în prezent nu se manifestă deloc ostile regimului, și sunt reținute pentru aceste fapte sau pe baza unei note informative din care rezultă o abatere mai mică în sarcina lor (notă încă neverificată), nu

³² Ibidem

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem, Fond doc., Dos. 4638, f. 161

sunt juste, deoarece prima noastră sarcină este de a descoperi elementele principale dușmănoase și mai ales elementele organizate, care, după lovitura primită din partea regimului nostru, caută să se regrupeze și să se ridice contra noastră.

Nu se poate trece în mod mecanic la reținerea elementelor izolate, care nu depun nici o activitate ostilă organizată deși sunt suspecte ci se va aprecia de la caz la caz și numai după ce s-a constatat că într-adevăr sunt vinovați și sunt probe suficiente pentru trimiterea lor în judecată, vor fi reținute.

Neținând seama de cele de mai sus și neprivind problema just, se întâmplă că aceste elemente izolate, prin munca lor productivă, să fie mai de folos societății decât reținerea lor, acestea nereprezentând nici un pericol serios dacă ar fi numai supravegheate. Bineînțeles că elementele dușmănoase neorganizate care uneltesc contra securității poporului nu trebuie să scape din munca noastră informativă, urmărindu-se activitatea acestora.

În caz că uneltirea lor este atât de activă nu se va ține seama de alte considerațiuni ci se vor lua măsurile necesare cu atât mai mult cu cât aceste elemente pot fi captate de dușmanul organizat.

*Vă rugăm a lua măsuri de prelucrarea acestor dispozițiuni exemplificând temeinic cu cazuri din experiența dumneavoastră pentru justa lor înțelegere și aplicare.*³⁵

Prin această întâlnire și în baza acestui document se încerca așadar limitarea pe anumite segmente a agresiunii asupra satului românesc fără a se face însă rabat acolo unde existau dovezi de „uneltire” contra regimului. Dacă a fost nevoie ca Directorii Securității să adune la București pe toți capi regionali, la numai un an de la crearea acesteia, înseamnă că zelul represiv a depășit cu mult așteptările preconizate necesitând calmarea acestuia. Șefii Securității transilvănene, col. Patriciu de la Cluj și col. Crăciun de la Sibiu, participanți la această consfătuire au fost nevoiți să se conformeze acestor instrucțiuni cel puțin o vreme. Dar așa cum se va vedea, minunea, cel puțin în cazul Clujului nu va ține foarte mult. Totuși, la sosirea de la București, șeful D.G.S.P. Cluj dă mai multe ordine circulare în care aduce la cunoștință tuturor serviciilor județene, secțiilor și birourilor din subordine conținutul documentului de mai sus invitând pe aceștia la moderație represivă. Se pare însă că unii dintre subordonații săi nu prea țineau seama de cele spuse de col. Patriciu întrucât acesta s-a văzut nevoit să revină cu câteva ordine succesive pentru îndeplinirea lui. Ultimul și poate cel mai ferm este datat 14.04.1950, în care acesta spune pe un ton foarte ferm că „s-a constatat că nu respectați dispozițiunile primite prin ordinele circulare anterioare, continuând să rețineți persoane pentru diferite infracțiuni fără a avea în prealabil aprobare de reținere”³⁶. Se specifica foarte clar că din acel moment arestările vor mai fi posibile numai în caz de flagrant delict caz în care se vor raporta imediat forurilor superioare motivele arestării. Dacă în schimb se vor mai produce abateri grave de la normele deontologice profesionale ale lucrătorului de Securitate se vor lua cele mai drastice măsuri împotriva celor care le vor săvârși nerespectând ordinele primite.³⁷

³⁵ *Ibidem*, f. 161–162

³⁶ *Ibidem*, f. 156

³⁷ *Ibidem*

Se pare însă că aceste oscilații contradictorii ale conducerii Securității au avut darul de a crea confuzie printre angajații instituției și a calma zelul represiv. În consecință mișcările de rezistență au cunoscut o nouă recrudescență.³⁸ Acest fapt a fost de natură să determine conducerea de la București a Securității să-și revizuiască poziția. Pe 7 iulie 1950 generalul Gheorghe Pintilie convoacă din nou într-o ședință extraordinară pe toți șefii de servicii județene de Securitate.³⁹ La instruire a participat și colonelul Mihai Patriciu în calitate de șef al DGSP Cluj.

La această întâlnire au fost prelucrate nu numai noile realități și modalități de acțiune ci și necesitatea unei mai bune colaborări cu celălalt organ represiv nou creat – Miliția. S-a stabilit astfel că sarcina centrală a Securității în toate zonele rurale din România era aceea de a asigura în bune condiții cu precădere a desfășurării campaniei de colectări a cotelor⁴⁰ întrucât s-au semnalat noi revolte ale țăranilor cu atacuri directe asupra Securității și a reprezentanților P.M.R.

S-au făcut cunoscute și directivele P.M.R.-ului în această direcție. Astfel C.C. al P.M.R. a stabilit o serie de măsuri care trebuie luate pentru preîntâmpinarea unor noi revolte precum cele din 1949:

- verificarea oamenilor de la paza ariilor
- verificarea proprietarilor de batoză
- repararea batozelor la timp
- prevenirea incendiilor la arie

Membrii C.C. al P.M.R. criticaseră pe un ton foarte dur activitatea organelor de execuție (Securitatea și Miliția n.n.) care nu ar aplica corect directivele partidului provocând nu o dată nemulțumiri în rândul populației⁴¹. Se cerea organelor de Securitate la modul cel mai serios o mai bună conlucrare cu Miliția „*pentru a se crea o atmosferă de colegialitate și colaborare tovărășească*”⁴² fără a elimina în continuare urmărirea din Miliție a celor care nu corespund ideologic sau au făcut parte din vechile structuri de poliție dar nu numai.

Un capitol aparte desbătut era cel al măsurilor necesare a fi luate împotriva celor care se opuneau colectării cotelor. Se atrăgea atenția totuși de a nu se lovi în țăranii săraci „nelămurii”, instigați de către așa zișii chiaburi. Areștările trebuiau făcute selectiv, dintre chiaburi desigur dar nu toți ci „*numai cel mai agresiv tânăr sănătos cu putere de muncă pentru a se micșora numărul dușmanilor și nu să-l mărească*”⁴³.

Între alte măsuri operative urmărite erau acelea de a veghea ca „dușmanul de clasă” să nu intre în rândurile Securității, a se mări conspirativitatea în interiorul Securității iar angajații instituției trebuie mai bine pregătiți pentru a fi feriți de atacuri și a fi mai puțin superficiali în întocmirea dosarelor prin aducerea mai multor dovezi.

³⁸ *Ibidem*, f. 199–201

³⁹ *Ibidem*, f. 109

⁴⁰ *Ibidem*, f. 110

⁴¹ *Ibidem*, f. 111

⁴² *Ibidem*, f. 112

⁴³ *Ibidem*

Nu putem încheia trecerea în revistă a măsurilor necesare a se pune în practică fără aminti pe cea mai aberantă și distrugătoare de conștiințe umane. A fost poate punctul de pornire a instituției informatorului: „*Trebuie să întărim munca informativă prin crearea unei armate întregi de informatori care să fie cuprinse de rezidenți bine verificați, instruiți. Acești rezidenți trebuie să fie recrutați pe circumscripții poștale în comun iar în oraș pe străzi. Trebuie să-i verificăm și să-i instruim pe acești rezidenți în așa fel ca după un timp să fie posibilă încadrarea lor în Securitate. Până la 3 septembrie 1950 trebuie să organizăm cel puțin 50% din acești rezidenți*”⁴⁴.

Întorcându-se de la București col. Mihai Patriciu convoacă pe 8 iulie 1950 la Cluj pe șefii Securității locale din subordinea sa pentru a face o informare asupra deciziilor de la București⁴⁵. Au fost prezenți la ședința respectivă următorii:

- maior Kovács Mihail – șeful Serviciului de Securitate Turda
- maior Viorel Gligor – șeful Serviciului de Securitate Bistrița
- căpitan Alex Mihály – șeful Serviciului de Securitate Mureș
- locotenent Ștern – locțiitor șef Serviciu de Securitate Someș
- lt. major Ghe. Breiner – șef Secția I Cluj
- lt. major Eugen Dascăl – șef Secția II Cluj
- lt. major Eugen Stănescu – șef Secția V Cluj
- lt. Alex. Mureșan – șef Birou de Securitate Huedin
- lt. Vitalie Bogacenco – șef Birou de Securitate Mocii
- lt. Iuliu Crișan – șef Birou de Securitate Hida

Așadar oamenii din subordinea lui Mihai Patriciu vin în contact cu măsurile care trebuiesc luate. Cu toate că aceștia sunt aproape somați să transpună în practică aceste decizii se pare că unii dintre subordonații colonelului Patriciu au fost mai ezitanți. Acesta revine în consecință la o lună după instruirea făcută, pe 9 august 1950, cu o notă circulară în care se atrage atenția asupra atitudinii prea blânde față de țărani recalitranti⁴⁶. Subordonații col. Patriciu erau atenționați că la proximele abateri de acest gen vor fi sancționați cei care le vor produce.

Acest ordin nu a făcut altceva decât să toarne gaz pe foc în ceea ce privește reacția dură a forțelor de Securitate. Unii șefi de servicii județene se pare că s-au conformat întocmai de această dată ordinului primit. Între aceștia și maiorul Mihail Kovács, șeful de la Turda în a cărui circumscripție s-au întâmplat câteva evenimente reprobabile și pilduitoare pentru duritatea cu care acest comandant de Securitate a înțeles să execute ordinele.

Cel mai bine descrie evenimentele însăși maiorul Kovács, într-un raport întocmit de către acesta și înaintat superiorilor⁴⁷:

⁴⁴ *Ibidem*, f. 114.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 110.

⁴⁶ *Ibidem*, f. 157.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 172–176.

20 August 1950

R A P O R T

Subsemnatul Maior de Securitate KOVÁCS MIHAIL, șeful serviciului de Securitate Turda, cu privire la împușcarea celor trei chiaburi TRIFA IOSIF, POM TRAIAN și ANDREȘEL IOAN, găzduitorii și alimentatorii bandiților IHUȚ TRAIAN și SĂLĂGEAN MIȘU din comuna Bistra, jud. Turda, raportează următoarele:

Am fost informat de către Biroul Securității Poporului Câmpeni că acești trei chiaburi întrețin legături cu bandiții din munți și duc o propagandă împotriva înființării Gospodăriei Colective, în care sens au obținut o scrisoare prin care chiaburul ANDREȘEL IOAN, din comuna Bistra, Jud. Turda, a amenințat cu moartea pe cei care s-au înscris în Gospodăria Colectivă, de comun acord cu secretarul județean P.M.R. Turda și pe baza instrucțiunilor primite din partea D.R.S.P. Cluj, am dispus următoarele:

În ziua de 14 august a.c. am însărcinat pe lt. Popa Vasile și lt. Herța Vasile de a se deplasa la Biroul Câmpeni în vederea cercetării cazurilor de mai sus, dând totodată instrucțiuni ca în colaborare cu Miliția de la Circ. de Miliție să adune pe toți chiaburii din comuna Bistra precum și rudeniile apropiate ale fugarilor după care să se treacă la cercetări.

Din cercetările efectuate de acești doi ofițeri a reieșit că TRIFA IOSIF, chiabur de ani 33, posesor a 20 iugăre pământ arabil, 6 iugăre fânaș, una moară, și 12 vite, a avut legături cu fugarii pe care îi alimenta și îi susținea din toate punctele de vedere. Acest TRIFA în permanență împotriva realizărilor regimului actual prin aceea că în permanență căuta să instige populația din comuna Bistra de a nu se înscrie în colectiv, lansând totodată diferite svonuri alarmiste la adresa înființării colectivului spunând că în colectiv se dă de mâncare cu gamele și că omul din colectiv ar fi rob și o să ducă foarte greu, iar datorită acestei fapte organele P.M.R. din Plasa Câmpeni au întâmpinat greutăți enorme în această problemă. A fost programat încă din luna iunie 1950, să se înființeze colectivul, însă în urma lansării svonului din partea chiaburului de mai sus marea majoritate din populația nu a vrut să se mai înscrie și astfel până în prezent nu a luat ființă gospodăria colectivă.

Totodată TRIFA IOSIF, mai ducea propaganda în rândurile chiaburilor ca să întrețină pe acești fugari intrucât situația în curând se va schimba și atunci pentru ei o să fie bine, lansând totodată svonul că în Iugoslavia în curând se va începe un războiu, iar datorită acestor fugari pe mulți din comuna Bistra vor fi salvați.

În urma acestui fapt, am dispus pentru a se forma o echipă din două persoane și acest chiabur să fie transportat în dealul Muntelui și împușcat, și astfel această echipă în dimineața zilei de 16.08.1950, cu acel chiabur s-a deplasat la locul numit Dealul Muntelui comuna Bistra, jud. Turda și s-a conformat instrucțiunilor.

Cu privire la numitul Pom Traian la fel a reieșit din cercetări că în calitate de văr cu fugarul IHUȚ TRAIAN, a avut legături strânse cu fugarii, alimentându-i și găzduindu-i încă din anul 1948 când erau fugiți. În afară de legăturile pe care le-a avut cu bandiții, acest chiabur POM TRAIAN a mai lansat diferite svonuri alarmiste cu privire începerea războiului, iar în afară de această muncă intensivă pe care o

ducea acesta era cu privire la înființarea colectivului, spunând în colectiv este o muncă de rob și că populația din comună să depună tot efortul de a nu se înscrie în colectiv.

Datorită acestui chiabur și al chiaburului de mai sus TRIFA IOSIF, deși a fost programat în două rânduri în luna iunie 1950, de a se înființa Gospodăria Colectivă, totuși nu s-a putut înființa.

În luna iulie 1950, ziua 12 pe când era cu vitele la munte și întâlnindu-se cu TRIFA IOSIF și cu alte persoane din Bistra a spus ca să nu-și piardă curajul și să mai susțină numai puțin timp pe fugari, întrucât a început un mare război în Coreea și că de aci va fi salvarea lor și astfel o să scape de fiara comunistă.

Totodată POM TRAIAN a îndemnat pe acesta de a-i îndemna cât mai bine și eventual să procure arme în cazul când ei vor fi urmăriți, să fugă la munte și de acolo cu ceilalți fugari să se constituiască în bande și în cazul când ei vor crede de cuviință să înceapă acțiunea.

Am dispus a se forma o echipă de trei persoane formată numai de organe de Securitate și pe numitul POM TRAIAN să-l transporte pe Dealul Muntelui și împușcat, iar acea echipă formată din organele de Securitate s-a conformat întocmai instrucțiunilor și a fost împușcat în dimineața zilei de 16.08.1950.

În ce privește chiaburul ANDREȘEL IOAN din comuna Bistra, jud. Turda, raportează că din cercetări a reieșit că a avut strânse legături cu fugarii și marea majoritate a timpului i-a alimentat și i-a găzduit. Pe lângă faptul că era susținătorul fugarilor a lansat diferite svonuri alarmiste cu privire la un nou războiu și că americanii o să fie eliberatorii lor.

Acest chiabur în anul 1949 luna aprilie, s-a opus la măsurile luate de către conducerea comunei, cu privire la planul de însămânțări, spunând că lui nu-i comandă nimeni și că el de comuniști nu ascultă și nu poate să asculte niciodată, întrucât în conducerea țării sunt numai cei fără credință în Dumnezeu și cei mai josnici oameni.

În toamna anului 1949, la fel a început să instige populația cu privire la cote, că el nu se va supune la aceste măsuri.

În afară de cele mai sus raportate, acest chiabur mai ducea o propagandă intensă contra colectivizării împreună cu TRIFA IOSIF și POM TRAIAN din comuna Bistra și în plin public ca să reziste la orice măsuri se vor lua din partea guvernului de a nu se înscrie în colectiv.

ANDREȘEL IOAN văzându-se urmărit și dându-și seama de cele exprimate a dispărut de la domiciliul său din data de 5 august a.c. stând ascuns în colibele lui din regiunea Muntelui Mare locul denumit „Poarta între cai”.

Echipa noastră formată din organe de Securitate s-au deplasat la fața locului pentru a-l prinde pe acest chiabur având informații că este cu vitele la munte, iar în caz de prindere să fie imediat împușcat.

Echipa primind această misiune, s-a deplasat în ziua de 16.08.1950, orele 11, la locul denumit „Poarta între cai” unde a reușit să-l prindă pe acest chiabur, după care l-a executat.

A doua zi dimineața, după împușcarea acestor trei chiaburi, Postul de Miliție din comuna Bistra, jud. Turda, a raportat telefonic Circ. de Miliție Câmpeni și lt. Nae Dumitrescu din D.G.M. București însărcinat cu această problemă că în locul

denumit Dealul Muntelui a fost găsit împușcat numitul TRIFA IOSIF și POM TRAIAN, iar acest lt. Dumitrescu a luat legătura cu Bir. Securității Câmpeni, în care scop a întrebat dacă nu organele Securității au împușcat pe aceștia, după care a fost pus în cunoștință de cauză de către Bir. Securității Câmpeni.

Tot conform instrucțiunilor date de către lt. Popa care după împușcarea acestora, toți chiaburi care sunt arestați împreună cu rudeniile fugarilor, echipele de milițieni care se deplasează la fața locului pentru ca să fie înmormântați să ia parte și acești chiaburi și rudeni.

Rezultatul împușcării acestor bandiți este, că activiștii de partid nu puteau să depună nici un fel de muncă de lămurire, ba mai mult erau chiar amenințați și periclitați, astăzi situația este complet schimbată, asigurând autoritatea și securitatea personală a activiștilor de partid.

Cum am arătat mai sus din cauza acestor chiaburi nu s-a putut inaugura Gospodăria Colectivă în comuna Bistra, fapt pentru care Jude. P.M.R. Turda a fost nevoită să amâne inaugurarea colectivului.

În legătură cu numitul BIHOREANU VIOREL chiabur din comuna Papiu Ilarian jud. Turda, și care a fost împușcat de către echipa formată din organele Securității în ziua de 3 August 1950 raportează că acesta în plină ședință l-a prins de gât pe secretarul Org. de Bază din comuna Papiu Ilarian și numai datorită delegatului C.C. al P.M.R. anume KOVÁCS a scăpat, care a intervenit la timp și l-a despărțit, după care BIHOREANU a ieșit imediat afară iar din căruța sa, a luat pistolul și a dispărut imediat.

Cazul acesta s-a întâmplat în ziua de 29 iunie 1950. De la data de 29 iunie și până la 5 iulie 1950 a stat fugar și s-a adăpostit la fiica sa din orașul Tg. Mureș, jud. Mureș. Întrucât acesta a avut o condamnare pentru sabotaj și având totodată mandata de arestare, s-a decis pentru a se prezenta direct la închisoare pentru a scăpa de sub urmărirea Securității.

Pe data de 2 August 1950 a fost pus în libertate cu biletul de liberare nr. 4386 din 2 August 1950 al penitenciarului Turda, și reținut la acest serviciu de Securitate în vederea cercetărilor.

Din cercetări a reieșit că acest bandit chiabur, posesor a 35 ha. Pământ arabil a dus o propagandă intensă contra înființării colectivului în urma căruia fapt organizația P.M.R. plasa Luduș nu a putut să-și ducă sarcina stabilită la îndeplinire, cu privire la colectivizare și astfel în comuna Papiu Ilarian nu a putut lua ființă colectivul.

Tot din cercetări a reieșit că la locuința lui posedă un pistol de buzunar, însă organele noastre care s-au deplasat la percheziția domiciliară nu au găsit acel pistol întrucât a declarat fals, întrucât a vrut să încerce organele noastre că ce măsuri rapide ia.

Înainte de a fi dispărut, a lansat șvonul că în curând aceasta numai în două luni de zile, situația în R.P.R. se va schimba și că o să vină la conducere un guvern naționalist, îndemnând pe locuitorii din comuna Papiu Ilarian de a duce mai departe propagandă a lui BIHOREANU și să lupte din toate răspunderile împotriva actualului regim și dacă e posibil fiecare să se înarmeze pentru orice eventualitate.

În anul 1949, acest chiabur a fost condamnat la o lună închisoare corecțională pentru nesupunerea la predare de cote, iar după eliberarea sa, a îndemnat populația de a nu preda cota întrucât cu forța nu poate să impună și astfel a avut mare influență în masă iar Comitetul Provizoriu din comună a întâmpinat mari greutăți în acest sens.

În urma cercetărilor efectuate și văzând marele pericol ce prezintă acest chiabur, am dispus ca trei organe de securitate să se deplaseze în comuna Papiu Ilarian ca să-l împuște, conform instrucțiunilor primite, echipa s-a conformat întocmai. În acest sens am luat legătura cu C-tul Miliției Județene Turda de a dispune pentru a fi îngropat de un grup de chiaburi în locul unde a fost împușcat.

În ce privește împușcarea chiaburului LELUȚ REMUS, la fel a reieșit din cercetările noastre, în urma reținerii lui ce s-a făcut în ziua de 1 August 1950, și împușcat în noaptea de 3 August 1950, în apropierea comunei lui natale Orosia jud. Turda, că s-a dus o propagandă în contra înființării Gospodăriei Colective și totodată a și reușit să vândă tractorul ce i-a fost programat de către Comitetul Județean Turda, nu a putut să treiere, iar întrebările puse că de ce a făcut acest lucru, răspunsul a fost că el nu vrea ca să colaboreze nici să susțină regimul actual, deoarece pentru el viața actuală nu este viață, văzându-se numai asupra.

Am mai desprins că acest chiabur ducea muncă de lămurire de la om la om, pentru a sabota pe cât e posibil și a nu se supune la măsurile luate, întrucât în Iugoslavia se va începe un nou război și că de acolo să vină salvarea lor, plus de aceea o să se instaureze un regim naționalist și atunci omul va fi liber.

S-a exprimat în timpul anchetei că la conducerea țării sunt elemente incapabile și că acestea nu vor putea să guverneze.

Cum am raportat mai sus, susnumitul a fost arestat în ziua de 1 August 1950, pe baza informației primită că susnumitul s-ar afla la pepinăria lui din comuna Orosia jud. Turda întrucât acesta era dispărut de la domiciliu încă cu două luni în urmă.

Informația fiind primită la acest Serviciu de Securitate în ziua de 1 August 1950, echipa noastră formată numai din organe de Securitate s-a pus la pândă în noaptea de 1–2 August 1950 în marginea comunei Orosia, plasa Luduș, jud. Turda, în vederea prinderii chiaburului, și astfel în acea noapte, a reușit ca echipa noastră să-l poată prinde după care a fost adus la Serviciul Securității Turda și anchetat iar rezultatul anchetei a fost cele raportate mai sus.

Văzând atitudinea sa chiar în timpul anchetei și văzând chiar trecutul lui, ba mai mult instigările și svonurile pe care le făcea în sânul populației din comuna Orosia am dispus ca echipa formată din trei organe de Securitate, să-l ducă în apropierea comunei Orosia și să fie împușcat și astfel echipa noastră formată în noaptea de 3 August 1950, l-a împușcat după care a luat legătura cu miliția Turda în vederea îngropării lui.

Ca rezultat în urma împușcării acestor doi chiaburi menționați mai sus, este că activiștii de partid nu puteau să depună o muncă de lămurire în bune condițiuni, acea stare de fapt s-a schimbat și astfel starea de spirit din aceste 2 comune este liniștită, iar organizația de bază își poate duce la îndeplinire sarcinile trasate de P.M.R.

În urma muncii de lămurire în comuna Orosia jud. Turda s-au înscris un număr de 37 membrii în Gospodăria Colectivă, ținând cont că înainte de a fi împușcați acești bandiți chiaburi, nu erau înscriși decât câțiva membrii.

Maior de Securitate

s.s./KOVACS MIHAIL⁴⁸

Abuzul era evident și va deveni notoriu iar consecințele vor fi că Bucureștii va trimite pe maiorul de Securitate Nicolae Dumitrescu din D.G.S.P. pentru derularea unei anchete pe marginea celor întâmplate.⁴⁹ Fiecare din cei răspunzători de acest eveniment va încerca să dea vina răspunderii pe celălalt. E vorba de maiorul Kovacs și colonelul Patriciu. Pe tot parcursul anchetei maiorul Kovacs susține că a primit ordinul de împușcare de la col. Patriciu în timp ce acesta va nega existența unui ordin expres în acest sens. Colonelul Patriciu va acuza pe maiorul Kovacs că a interpretat în sens propriu instrucțiunile primite de la București și prelucrate cu toți șefii de Servicii Județene la 8 iulie 1950.

Ancheta a durat aproape două săptămâni iar pe 22 August raportul maiorului Nicolae Dumitrescu era gata și înaintat D.G.S.P. București, generalului de securitate Gheorghe Pintilie.⁵⁰ Dar iată care erau concluziile raportului:

„Executarea chiaburilor TRIFA IOSIF, POM TRAIAN și ANDREȘEL IOAN s-a produs cu următoarele intenții:

a) Serviciul de Securitate Turda, văzând că nu poate prinde pe bandiții IHUȚ și MIȘU, aproape doi ani de zile, și nici populația nu dă nici un fel de informație despre ei, a trecut la o acțiune de constrângere prin arestarea chiaburilor și a unor cetățeni din comuna Bistra, cu ocazia arestării acestora ieșind la iveală legătura pe care o aveau susnumiții chiaburi cu bandiții IHUȚ și MIȘU și pentru a impresiona populația comunei, au executat pe acești chiaburi la marginea comunei, ca după executarea lor majoritatea populației să se ofere să prindă pe bandiți sau să dea informații despre ei.

Într-adevăr, cetățenii abundau acum cu fel de fel de informații.

Această măsură de constrângere însă, mai poate căpăta și alt aspect, bandiții văzând că se face atâta zgomot pentru ei și Securitatea primește orice fel de informații, s-ar putea să trimită oamenii lor să dea informații eronate pentru a deruta organele de Securitate și a le îndepărta din jurul lor.

b) A doua intenție este că în județul Turda trebuie până la 23 August, să ia ființă mai multe gospodării agricole colective și din cauza chiaburimii care făcea propagandă contra gospodăriilor și cum țăranii săraci erau sub influența lor, nu putea să ia ființă aceste gospodării.

Atunci în legătură cu organele de partid și cu D.R.S. Cluj, au căzut de acord să se ia această măsură pentru a arăta țăranilor că cine se împotrivește înființării gospodăriilor pățește la fel. Fapt ce întărește această concluzie, este că a doua zi după împușcarea chiaburilor, a crescut cu mult numărul cetățenilor înscriși pentru Gospodăria Colectivă.

⁴⁸ *Ibidem*

⁴⁹ *Ibidem*, f. 163

⁵⁰ *Ibidem*, f. 163–171

Aceeași concluzie se trage și pentru executarea chiaburilor BIHOREANU VIOREL și LELUȚ REMUS.

Cât privește neraportarea de către D.R.S. Cluj a situației reale la D.G.S.P., ne face să credem că nu se adunase destul material contra celor mai sus amintiților D.R.S. Cluj a trecut la acțiune ca apoi să raporteze că organele de Securitate au fost atacate și în luptă au fost omorâți susmenționații chiaburi, fiindcă odată aceștia omorâți și cu atmosfera de presiune care domnește prin comune, nu o să se mai poată reconstitui cum s-au petrecut faptele.

D.R.S. Cluj a dat dovadă de indisciplină față de organele superioare, căutând să le inducă în eroare și necerând aprobările necesare în astfel de situații.

Aceste acte de indisciplină sunt străine Instituției noastre și pot duce la situații mai grave, creând în jurul organelor de securitate o atmosferă de teroare în sânul populației fapt dăunător regimului nostru și compromițând instituția noastră. ⁵¹

Concluziile raportului pot fi catalogate la o primă analiză drept extraordinare având în vedere sinceritatea cu care maiorul Dumitrescu raportează Bucureștiului încălcarea consemnului existent. Situația este cu atât mai surprinzătoare cu cât în România anului 1950 aplicarea forței era o practică larg răspândită mai ales în acțiunile Securității. Probabil că situația de la Turda depășise cu mult limita „normalului” represiv și în consecință forurile superioare ale Securității erau atenționate sincer de către cel care a condus ancheta. Maiorul Dumitrescu a surprins foarte bine și posibilele consecințe ale unor astfel de practici în activitatea organelor de Securitate. Conducerea D.R.S. Cluj era în consecință acuzată de indisciplină și ascundere a probelor doveditoare ale abuzului și de compromitere chipurile a imaginii Securității. Aici, din această ultimă afirmație, ne dăm totuși seama că nici maiorul Dumitrescu nu era mult diferit de ceilalți prin faptul că nu realizase faptul că deja instituția din care făcea parte era una amendată puternic de întreaga populație a României. În consecință el nu a făcut altceva decât să aplice niște hotărâri luate la București privind mascarea acțiunilor violente ale Securității prin păstrarea acestora în limitele rezonabilului.

Această concluzie este valabilă credem noi atâta vreme cât propunerile de sancționare ale celor vinovați de cele întâmplate sunt de-a dreptul ridicole:

„Să se prelucreze cu organele D.R.S. Cluj, că în astfel de situații delicate să ceară avizul și sprijinul D.G.S.P. pentru a găsi cea mai justă soluție.

De asemeni să se prelucreze ca în astfel de situații, rapoartele să oglindească realitatea faptelor spre a nu se induce în eroare organele noastre superioare.

Să se atragă atenția D.R.S. Cluj că regimul nostru nu admite teroarea și dezaprobă actele de stângism care, ca în cazul de față, îndepărtează masele țărănești de regimul nostru. ⁵²

Așadar nimeni nu era vinovat și aceleași stereotipuri pe care le vom auzi vreme de încă 40 de ani de aici încolo atunci când ceva nu era pe linia partidului. Probabil că măsurile coercitive sau de sancționare a celor implicați în săvârșirea faptelor s-au limitat la cele propuse de maiorul Dumitrescu. Nici un cuvânt de regret pentru cei

⁵¹ *Ibidem*, f. 170–171

⁵² *Ibidem*, f. 171

morți. Acest lucru ne dă măsura dimensiunii morale a instituției privită atât prin faptul că principalii actori implicați nu au fost pedepsiți, descoperiți fiindcă au mințit, cât și prin faptul că viața celor împușcați nu a contat deloc, Bucureștiul limitându-se la mușamalizarea realităților și îndemnul la moderație și mai ales discreție în acțiunile represive.

Totuși în toamna anului 1950 cei doi actori importanți – colonelul Mihai Patriciu și maiorul Mihail Kovacs – au fost din nou confrunțați fiecare expunându-și propria versiune asupra evenimentului fără însă a clarifica prea mult lucrurile.⁵³ Ceea ce a reieșit și cu această ocazie este faptul că respectivii au indus superiorii în eroare că nu-și asumă responsabilitatea gestului criminal fiecare încercând să-și scape pielea învinuindu-l pe celălalt.

Concluzii.

Așa cum se poate constata și în spațiul intracarpatic, ca mai peste tot în România, au avut loc serioase revolte țărănești în anii 1949–1950 cauzate de declanșarea procesului de colectivizare a agriculturii. Acestea au cuprins arii extinse din mai multe județe iar intensitatea lor a fost mai mare sau mai mică în funcție de gradul de nemulțumire al locuitorilor de la sate. Pe măsura violențelor sociale a fost și acțiunea forțelor de ordine represiunea declanșată de acestea variind de la o localitate la alta în funcție de intensitatea acestora.

O observație necesară trebuie făcută: atitudinea ezitantă a organelor de Securitate față de revoltele țărănești în multe cazuri. Au fost momente, așa cum reies și din documente, când indicațiile venite de la D.G.S.P. în teritoriu erau contradictorii, ba ordonând înăbușirea fermă a revoltelor ba încercând moderarea intensității violențelor. Toate acestea au produs nu o dată confuzii în rândul subordonaților concretizate în evenimente nedorite și tragice pentru mulți locuitori ai satelor așa cum am văzut.

Indiferent însă ce s-ar fi întâmplat, de ce consecințe ar fi avut acțiunile represive, de abuzurile Securității și Miliției trebuiau făcuți responsabili țăranii, marii perdanți ai noilor realități.

⁵³ *Ibidem*, f. 151–153, 140–144

ASPECTS CONCERNANT LA COLLECTIVISATION FORCÉE DE L'AGRICULTURE DANS LA TRANSYLVANIE

Ainsi qu'on peut constater dans l'espace intracarpathique, comme partout dans la Roumanie, il y a eu de vrais soulèvements paysans entre 1949–1950, provoqués par le déclenchement du procès de la collectivisation de l'agriculture. Ces soulèvements ont compris de grandes surfaces des plusieurs départements et ils ont été plus ou moins intensifs en fonction du degré de mécontentement des habitants des villages. L'action des forces d'ordre a été elle-aussi au niveau des violences sociales, la répression déclenchée variant d'une localité à l'autre, en fonction de leur intensité.

Les émeutes paysannes se sont déclenchées presque simultanément partout en Transylvanie, leurs causes étant en général, le déclenchement de la collectivisation de l'agriculture et la réaction violente des forces d'ordre devant la résistance des paysans. Dans la recherche ci-présente j'ai eu en vue surtout les événements passés dans la zone de la Direction Régionale de Secourite de Cluj, où le colonel Mihai Patriciu a conduit efficacement la répression.

Ou y doit ajouter une observation: l'attitude indécise dans beaucoup de cas des organes de la Secourité à l'égard des émeutes paysannes. Il y a eu des moments où, ainsi qu'il résulte des documents, les indications venues de la part de D.G.S.P. dans le territoire étaient contradictoires: soit elles ordonnaient la répression ferme des émeutes, soit elles essayaient la modération de l'intensité des violences. Tout ça a provoqué, pas une fois, des confusions parmi les subordonnées, concrétisées dans événements tragiques pour beaucoup d'habitants des villages, ainsi qu'on a déjà vu.

Mais, sans tenir compte de ce que se passerait, des conséquences des actions répressives, des abus de la Sécurité et de la Milice, c'étaient les paysans qui devaient être faits responsables, c'étaient eux, les grands perdants des nouvelles réalités.